

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 416/2020-80

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■ ■■■■■, zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Mihály s. r. o., Jókaiho 16, Lučenec, proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 5 To 65/2018 z 11. septembra 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Tdo 43/2019 z 28. januára 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. apríla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva odoprieť výpoveď podľa čl. 47 ods. 1 ústavy a podľa čl. 37 ods. 1 listiny, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, princípu prezumpcie neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a podľa čl. 40 ods. 2 listiny, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 40 ods. 3 listiny, základného práva odoprieť výpoveď podľa čl. 50 ods. 4 ústavy a podľa čl. 40 ods. 4 listiny, ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), princípu prezumpcie neviny podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru, práva mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru a práva obhajovať sa s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov

označenými v záhlaví tohto nálezu. Napadnuté rozhodnutia navrhuje zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadostučinenie v sume 20 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 4 T 52/2017 zo 16. apríla 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uznaný vinným zo spáchania prečinu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 ods. 2 Trestného zákona, za čo mu bol vymeraný podmienený trest odňatia slobody v trvaní päť mesiacov, skúšobná doba v trvaní osemnásť mesiacov a obligatórne podľa § 61 ods. 3 Trestného zákona mu bol uložený aj trest zákazu činnosti viesť akýkoľvek druh motorového vozidla v trvaní dvoch rokov.

4. Podstatou skutku bolo, že sťažovateľ viezol autom manželku z fašiangovej zábavy. Po ceste ich zastavila policajná hliadka, ktorá sťažovateľa vyzvala na dychovú skúšku na rozptýlenie pochybností o požití alkoholu. Sťažovateľ sa odmietol podrobiť dychovej skúške s odôvodnením, že momentálne má dýchacie problémy (je tiež alergik a astmatik) a manželku vezie do nemocnice, pretože na fašiangovej zábave odpadla. Policajná hliadka teda privolať na miesto rýchlu zdravotnú pomoc, ktorá manželku previezla do nemocnice, a sťažovateľ bol policajnou hliadkou prevezený do cely predbežného zadržania. Podrobiť sa vyšetreniu na prítomnosť požitia návykových látok konštantne odmietal a v súvislosti s incidentom odmietol na policajnej stanici podpísať aj akékoľvek dokumenty.

5. Všetci vo veci vypočutí svedkovia potvrdili, že sťažovateľ na zábave alkohol nepožíval. Sťažovateľ v konaní potvrdil, že odmietol vykonanie dychovej skúšky aj podrobenie sa vyšetreniu odberom krvi, čo zdôvodňoval obavou o rýchly prevoz manželky do nemocnice a strachom z odberu krvi na mieste (rozumej policajnou hliadkou).

6. Okresný súd uzavrel, že sťažovateľove dôvody na odmietnutie súčinnosti sú pre oslobodenie spod obžaloby nepostačujúce. Uviedol, že strach o manželku by snád' mohol byť opodstatnený len do jej prevozu do nemocnice a strach z odberu krvi policajtmí na mieste či zdravotný stav sťažovateľa boli tiež pre vec irelevantné, pretože o vykonanie dychovej skúšky sa sťažovateľ na mieste ani len nepokúsil a v ďalšom slede okolností všetky pokusy o vyšetrenie na zistenie návykovej látky odmietol.

7. Sťažovateľ v konaní vzniesol aj námietku konania v krajnej núdzi, na čo súd reagoval tak, že právna úprava krajnej núdze sa týka vyslovene komisívnych trestných činov, nie deliktov omisívnych.

8. Uloženie trestu zákazu činnosti bolo dané tým, že sťažovateľ sa trestného činu dopustil v súvislosti s vedením motorového vozidla.

9. Obligatórna asperácia trestu zákazu činnosti bola daná tým, že sťažovateľ už bol za trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky právoplatne odsúdený. To sa však okresnému súdu javilo byť neprimerane prísne, a preto na zmiernenie asperácie použil ustanovenie o mimoriadnom znížení trestu (§ 39 ods. 1 Trestného zákona).

10. Sťažovateľ aj prokuratúra využili možnosť podať odvolanie. Prokuratúra argumentovala, že sťažovateľ bol opakovane postihovaný za vedenie motorového vozidla pod vplyvom

návykovej látky alebo za odmietnutie podrobiť sa vyšetreniu na zistenie, či je pod vplyvom návykovej látky v trestnom aj v správnom konaní. Podľa názoru prokuratúry v prípade šlo o ukážkovú recidívu.

11. Sťažovateľ zotrval na pôvodných argumentoch, t j. aktuálne dýchacie ťažkosti, nevyhnutnosť odvozu manželky do nemocnice (krajná núdza) a dodal, že vo veci nebol vyhotovený kamerový záznam zo služobného zákroku, a teda súd nemohol len tak (ľahkovážne) dôverovať výpovediam dvoch príslušníkov Policajného zboru. Vznesená bola aj námietka protiústavnosti § 289 ods. 2 Trestného zákona.

12. Krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu, len sa týka výroku o treste zákazu činnosti. Výmeru tohto trestu zvýšil v zmysle asperácie, avšak na jej minimálnej hranici (zákaz viesť akýkoľvek druh motorového vozidla v trvaní päť rokov a sedem mesiacov). Inak zostalo odsudzujúce rozhodnutie nedotknuté.

13. Krajský súd vo veci nevidel dôvod na mimoriadne zníženie trestu, keďže z konania sťažovateľa vyplývala snaha vyhnúť sa kontrole na prítomnosť požitia alkoholu (sťažovateľ sprvoti manévroval s vozidlom pri zastavení policajnou hliadkou a zastavil až na druhý pokus, následne odmietol vykonanie dychovej skúšky a napokon sa vyšetreniam vyhýbal s argumentom o zdravotnom stave manželky, čo bolo pre vec irelevantné).

14. Vo vzťahu k opodstatnenosti asperácie krajský súd poukázal na odsudzujúci rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 2 T 24/2007 z 19. apríla 2007 (právoplatný 19. apríla 2007), ktorým bol sťažovateľ uznaný vinným za vedenie motorového vozidla pod vplyvom návykovej látky (dychovou skúškou mu bolo namerané 0,79 mg/l alkoholu v krvi), pričom následným šetrením bolo zistené, že za obdobný čin spáchaný pod vplyvom návykovej látky bol postihovaný rozhodnutím Okresného inšpektorátu Banská Bystrica č. k. ORP-267/DK-I-2006 z 28. marca 2006.

15. Sťažovateľ bol tiež medzičasom postihovaný v správnom konaní za vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu 8. januára 2010 (cca 0,8 ‰) a za odmietnutie podrobiť sa dychovej skúške, resp. odberu krvi 25. mája 2011.

16. K námietke krajnej núdze krajský súd uviedol, že za danej situácie bolo povinnosťou policajnej hliadky zabrániť sťažovateľovi v ďalšej jazde.

17. Sťažovateľ využil aj možnosť podania dovolania. V ňom argumentoval za protiústavnosť § 289 ods. 2 Trestného zákona, a to najmä v dôsledku nerešpektovania zásady prezumpcie neviny (sťažovateľ je pri neposkytnutí súčinnosti automaticky považovaný za vinníka) a nerešpektovania práva obvineného na obhajobu (sťažovateľ má právo nebyť nútený poskytovať dôkazy proti sebe), odber krvi je zároveň výrazným zásahom do ľudskej integrity.

18. Podľa názoru sťažovateľa dotknutá právna úprava mala byť hodnotená ako rozporná s ústavou alebo právom Európskej únie (čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie). Súdom vyčítal, že jednostranne uverili svedeckým výpovediam policajtov, pričom zo služobného zákroku nebol vyhotovený kamerový záznam. Ostatné svedecké výpovede svedčili v jeho prospech (že alkohol nepožíval). Zotrval na námietke subjektívnych zdravotných ťažkostí (znemožňujúcich vykonať dychovú skúšku alebo odber krvi; pri odbere krvi šlo o nedostatočnú zrážanlivosť krvi) a na námietke konania v krajnej núdzi.

19. Najvyšší súd podané dovolanie odmietol. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia zdôraznil, že vo veci bolo spoľahlivo ustálené, že sťažovateľ sa odmietol podrobiť zisťovaniu požitia návykových látok. Vo vzťahu k námietke porušenia prezumpcie neviny a zákazu seba obviňovania bola zohľadnená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva na vnútroštátnej úrovni, zhrnutá v judikáte najvyššieho súdu pod č. 92/2015. Najvyšší súd v jej zmysle uviedol, že sťažovateľ nebol vo veci konajúcimi orgánmi žiadnym spôsobom donucovaný k seba obviňovaniu, existencia dotknutej právnej úpravy nenapĺňa žiaden z dovolacích dôvodov a pre spáchanie predmetného trestného činu je irelevantné zisťovanie, či sťažovateľ návykovú látku skutočne požil, pretože podstata skutku spočíva v odmietnutí podrobiť sa takému zisťovaniu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

20. V podanej ústavnej sťažnosti sú predložené na posúdenie ústavnému súdu všetky námietky, ktoré boli postupne vznášané na jednotlivých stupňoch všeobecného súdnictva.

21. Sťažovateľ tvrdí, že dychovú skúšku odmietol vykonať z dôvodu, že mal zapálené hrdlo, necítil sa dobre, je alergik, astmatik, mal problémy dýchať, lebo bol v strese. Konal v núdzi, lebo sa bál o zdravotný stav svojej manželky. Svojím konaním chcel iba primáť policajnú hliadku k tomu, aby sa čím skôr dostali do nemocnice, kde by sa vykonali aj potrebné odbery. To bolo znemožnené prevezením do cely predbežného zadržania, kde odmietol podpísať všetko, čo mu bolo predložené, odmietol dychovú skúšku aj všetky odbery. Policajti na neho pri zákroku kričali, neumožnili mu telefonovať, rozkročeného ho ošacovali. Neskôr ho presviedčali, že všetko je zachytené na kamerovom zázname, a vyšetrovateľ (jeho kamarát z detstva) od neho chcel, aby sa k skutku priznal.

22. Podľa názoru sťažovateľa celé konanie malo byť posudzované nanajvýš ako priestupok, neexistuje žiadny dôkaz, že by mal byť policajtmí vyzvaný na odber alebo že by mal odmietnuť odbery v nemocnici. Ak polícia chcela vykonať odbery proti jeho vôli, vo veci malo nasledovať zadržanie a príkaz policajta (so súhlasom prokurátora) na vykonanie odberu krvnej vzorky podľa § 155 ods. 2 a 4 Trestného poriadku. V ustanovení § 289 ods. 2 Trestného zákona je legislatívne zakotvená prezumpcia opitosti.

23. S ohľadom na požadované finančné zadosťučinenie sťažovateľ uvádza, že v dôsledku zákazu činnosti viesť motorové vozidlo je mu obmedzené právo slobodne sa pohybovať, nie je schopný zabezpečiť chod rodiny (nákupy, vyzdvihnutie detí zo školy a pod.), z čoho vyplývajú v rodine hádky, je obmedzený v obchodnom styku a odkázaný na externé služby vodičov (sťažovateľ je agropodnikateľom).

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

24. Uznesením č. k. III. ÚS 416/2020 z 12. novembra 2021 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie.

25. Ústavný súd vyzval účastníkov konania na vyjadrenie k obsahu prijatej ústavnej sťažnosti.

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

26. Krajský súd k sťažnosti uviedol, že argumentácia ústavnej sťažnosti je totožná s obhajobou sťažovateľa na súde prvého stupňa, ako aj na dovolacom súde, pričom všeobecné súdy sa s touto obhajobou dostatočne vysporiadali.

III.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

27. Najvyšší súd k sťažnosti uviedol, že ústavná sťažnosť je založená na dôvodoch totožných s tými, ktorými bolo argumentované v odvolacom konaní. Uviedol tiež, že z princípu *nullum crimen sine lege* vyplýva, že súd nie je oprávnený zužovať podmienky trestnej zodpovednosti pod limit nastavený zákonodarcom, pokiaľ postihované konanie napĺňa znaky dotknutej skutkovej podstaty. Odsúdenie za to, že sťažovateľ sa odmietol podrobiť vyšetreniu na zistenie návykovej látky, nijak neprezumuje, že viedol motorové vozidlo pod vplyvom návykovej látky.

III.3. Replika sťažovateľa:

28. Sťažovateľ na vyjadrenia súdov nereagoval.

29. Keďže argumentácia účastníkov konania bola, čo sa týka dôvodov vyčerpaná, ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od konania ústneho pojednávania vo veci samej, pretože od neho nebolo možné očakávať jej ďalšie objasnenie.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

30. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke neústavnosti § 289 ods. 2 Trestného zákona, ktorá je konkretizovaná nerešpektovaním zásady prezumpcie neviny (sťažovateľ mal byť automaticky považovaný za vinníka) a nerešpektovaním práva obvineného na obhajobu (zároveň mal byť právnou úpravou nútený k spolupráci s policajnou hliadkou pre účely zistenia, či bol pod vplyvom alkoholu). Ďalej je namietnutá nesprávna kvalifikácia skutku (pokiaľ nedošlo k oslobodeniu spod obžaloby, konanie malo byť podľa názoru sťažovateľa posudzované ako priestupok) a nesprávne právne posúdenie dôkaznej situácie, ako aj neprihliadnutie na skutočnosť, že sťažovateľ konal v krajnej núdzi.

31. Ústavný súd v súvislosti s podávaním individuálnych sťažností fyzickými a právnickými osobami sťažovateľom pripomína, že v tomto type konania dosiaľ nie je vybavený právomocou k abstraktnému prieskumu noriem, a teda že konanie o ústavnej sťažnosti nie je vhodnou platformou pre napádanie neproporcionality právnej úpravy (k tomu pozri napr. I. ÚS 96/93, III. ÚS 262/04, IV. ÚS 11/04 a mnoho ďalších) a námietky tohto druhu zamietá. Z uvedeného dôvodu námietku neústavnosti § 289 ods. 2 Trestného zákona hodnotí ako zjavne neopodstatnenú. K veci dodáva, že sťažovateľ nebol považovaný za vinného automaticky, ale na základe skutkového zistenia, že sa odmietol podrobiť vyšetreniu na zistenie návykovej látky, čo napĺňalo skutkovú podstatu dotknutého trestného činu.

32. Pokiaľ ide o nesprávnu právnu kvalifikáciu skutku, sťažovateľ sa touto námietkou *de facto* dovoľáva aplikácie materiálneho korektívu podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona, ktorý by skutok umožnil posúdiť v priestupkovom konaní. Podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona „*[n]ejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná*“. Ani jedna z okolností prípadu však aplikáciu materiálneho korektívu vo veci neopodstatňuje. Delikt je ohrozovacej povahy a v tomto zmysle bol skutok aj dokonaný, zavinenie bolo priame (sťažovateľ dychovú skúšku aj prípadný odber krvi odmietol) a udávaná pohnútkou obavy o život manželky je neopodstatnená (je iba zavádzajúca), pretože strata vedomia manželky na zábave bola len chvíľková a zo spisového materiálu je zjavné, že v čase jazdy bola manželka pri plnom vedomí.

33. Pohnútkou obavy o život manželky je sťažovateľom udávaná jednak ako dôvod použitia materiálneho korektívu a zároveň ako dôvod konania v krajnej núdzi. Konanie v krajnej núdzi je konaním subsidiárnej povahy, a teda v prejednávacom prípade zdravotný stav manželky neodôvodňoval odmietnutie dychovej skúšky; sťažovateľ mohol zdravotný stav manželky riešiť adekvátne na mieste zábavy privolaním rýchlej zdravotnej pomoci. Pokiaľ je touto námietkou odôvodňované použitie materiálneho korektívu, treba k dosiaľ uvedenému ešte dodať, že policajná kontrola v blízkosti miesta fašiangovej zábavy sa nejaví byť neopodstatnenou, aj správanie sťažovateľa túto kontrolu odôvodňovalo (vozidlo zastavil až na druhý raz). To znamená, že kontrola smerujúca k zisteniu požitia alkoholu vodiča nebola len rozmarným výkonom moci. Pomerujúc k uvedenému bolo odmietnutie dychovej aj krvnej skúšky z dôvodu kašľa, zapáleného hrdla, dýchacích ťažkostí, zlej zrážanlivosti krvi a zdravotného stavu manželky len bezdôvodným vyhybaním sa výkonu kontroly. Z uvedených dôvodov nebolo možné konanie sťažovateľa hodnotiť ako konanie nepatrnej závažnosti.

34. Pokiaľ ide o nesprávne posúdenie dôkaznej situácie v tom zmysle, že súdy uverili svedeckým výpovediam členom policajnej hliadky (a nie je kamerovo dokumentované, ako bol sťažovateľ vyzývaný na podrobenie sa vyšetreniu na zistenie návykovej látky), zo spisu je zjavné, že sťažovateľ sa vyšetreniu na zistenie návykovej látky nepodrobil ani po prevezení na policajnú stanicu, pričom si bol vedomý dôsledkov aj škodlivosti jeho správania, a to na základe predchádzajúceho postihu administratívnym aj trestným právom za predmetom totožné skutky.

35. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05), čo na základe dosiaľ uvedeného nie je možné konštatovať.

36. Z uvedených dôvodov nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu